

Gintarė Adomaitytė

Žaliojo namo paslaptis

Dailininkė Morta Griškevičiūtė

Vilnius, 2015

Pirmas skyrius

Susipažinkime: mano vardas, Rasa

Tą vasarą mūsų name apsigyveno jie.

Jie – tai du keisti žmonės. Labai keisti. Vyras ir moteris. Nežinojau, kiek jiems metų. Gal trisdešimt. O gal ir šešiasdešimt. Po šešiasdešimt kiekvienam...

Bet žinojau, kiek metų mūsų namui. Tikrai šešiasdešimt. Toks namas miestelyje – vienintelis. Kur kas gražesnis nei visi kiti.

Mūsų namas žalias. Dviaukštis. Medinis. Jame keturi butai. Ir keturi balkonai, žvelgiantys į miestelio aikštę.

Kita namo pusė spokso į dilgėlynus, garšvas ir paparčius. Į tankius krūmokšnius, į vienišą šermukšnį ir keturias gudobeles.

Rudenį, kai nukrinta lapai, pro langą matyti, kaip toluoje vingiuoja upelis. Vasarą jį užstoja tanki žaluma.

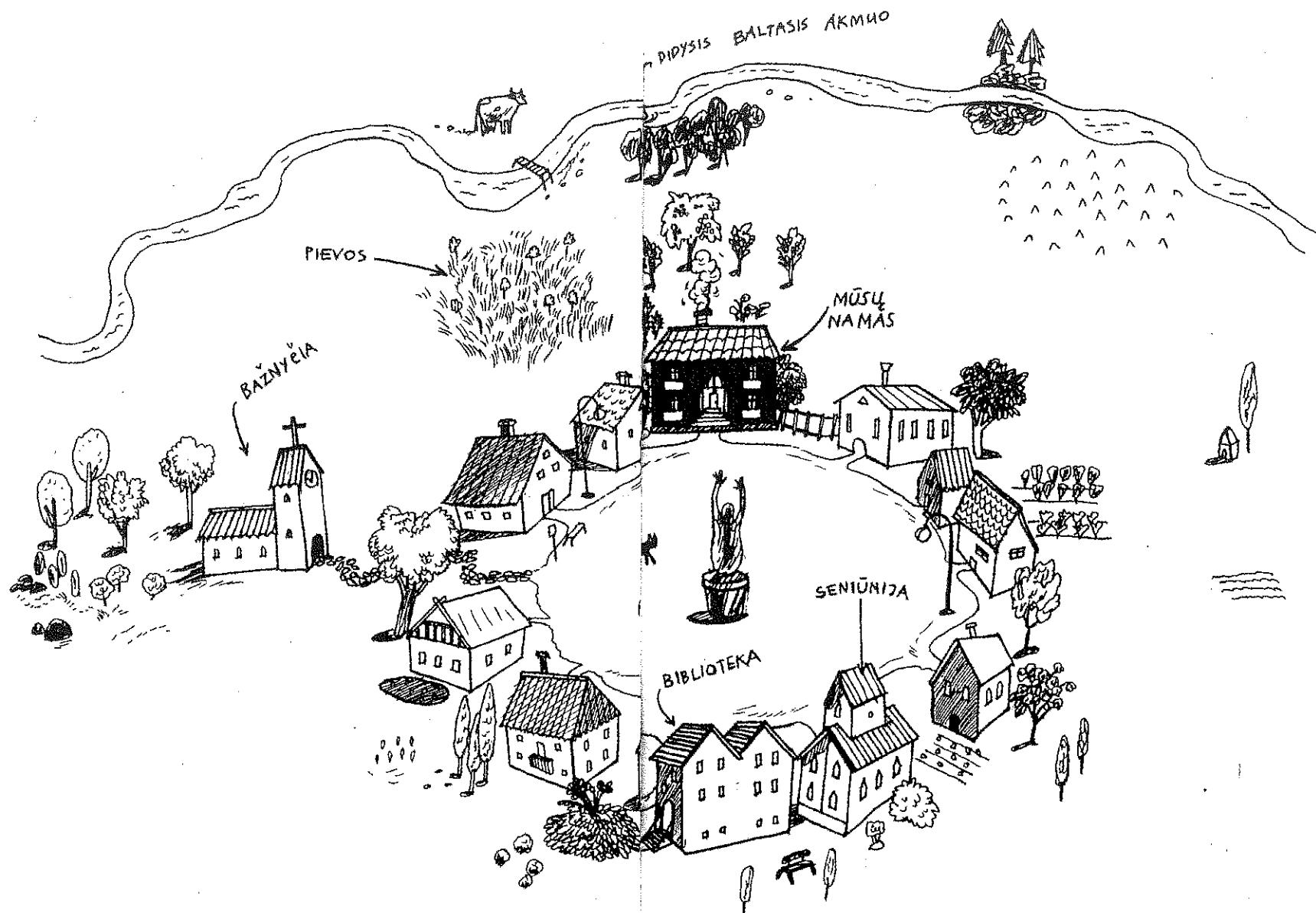
Tą vasarą, kai mūsų name apsigyveno jie, žaluma buvo ypač vešli. Lijo ir lijo, beveik be perstojo. Kai švystelėdavo saulė, lėk davau per krūmokšnius prie upelio, bet nedrįsdavau bristi į šaltą, srauną, putojančią vandenį. Kol vieną kartą...

Vasara buvo įsimintina ne tik todėl, kad miestelį skalbė ir prausė liūtys. Ne tik dėl jų, tų nepažįstamujų.

Ir dėl manės.

Tą vasarą man sukako dešimt metų.

Jei atvyksite į mūsų miestelį ir išgirsite, kad čia gyvena Profesorė, nesidairykite suaugusios moters. Dairykitės manės.

Profesorė turėtų būti apkūni, žila, kiek pakumpusi. Ir būtinai akiniuota. Ji vilkėtų dailų kostiumėlį, tikriausiai mėlyną, ir avėtų patogius batus.

Juk taip ją įsivaizduojate? Bet ar nutuokiate, ką mūsų miestelyje ji galėtų veikti?

O dabar įsivaizduokite mane, dar devynmetę, belaukiančią dešimtojo savo gimtadienio, – liesą, šviesiaplaukę.

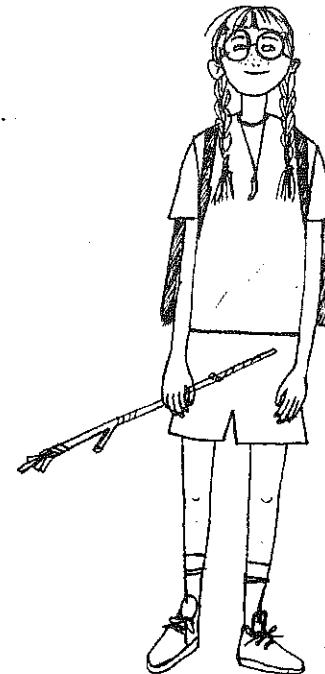

Dailius mėlynus kostiumėlius visą gyvenimą vilki mano mama. Ji mokytoja.

Man patinka žalia spalva. Net ne žalia. Samaninė. Rengiuosi kaip kareivėlis – miško spalvos drabužiais. Aviu sportbačius. Tampausi didelę kuprinę – ir ji miško spalvos.

Jei esu šiek tiek panaši į profesorę, tai tik todėl, kad ir aš – akiniuota. Jau seniai. Gal nuo penkerių.

Rasa – toks mano vardas.

Profesore mane praminė darželyje. Dėl akinijų. Ir dėl to, kad anksti išmokau skaityti. Nebeatsimenu, kas pirmas ištarė tą žodį – „profesorė“. Tikrai ne vaikai. Greičiausiai auklėtoja.

Man atrodo, tai nutiko tą dieną, kai darželio kieme bandžiau pagauti varlę. Nepavyko. Varlę kuo smagiausiai nuliukojo upeilio link.

O aš?

Aš paprašiau auklėtojos knygos apie varles. Man nereikėjo pasakų. Man reikėjo protingos knygos, enciklopedijos.

– En-ci-klo-pe-di-jos? – griebėsi už galvos auklėtoja. – Gal tu... Ir nutilo. Man atrodė, kad ji kalba truputį kvaksėdama.

– Tokie vaikai labai įdomūs, bet su jais taip sudėtinga... – vakare skundėsi auklėtoja mano mamai. – Juk ji ne vaikas. Ji – profesorė.

Profesorė – tai Profesorė.

– Profesore, eik namo, – kartais šaukia kaimynė Elytė per visą miestelio aikštę, kuo plačiausiai pravérusi langą. – Košė aušta.

Ir aš einu. Klusniai. Mama dažnokai važiuoja į Vilnių, ir Elytė ją pavaduoja.

Man jau seniai ne penkeri. Ir ne dešimt. Esu gimnazistė, kuriai liepta sukurti rašinį apie įdomiausias vasaros atostogas.

Taigi, aš kuriu – apie aną stebuklingą vasarą. Apie dešimtąjają... Galbūt sukursiu ir daugiau, net ne rašinį, o knygą. Retsykiai bandau veidrodyje pamatyti savo nugarą: gal jau beviltiškai su-kumpau? Juk Profesorė...

Buvo birželio pirmoji. Aikštė šurmuliavo. Miestelis šventė Vaikų gynimo dieną, bet neatrodė, kad švesti įdomu. Suaugę žmonės lipo ant pakylos, sakė ilgas kalbas, o mes, vaikai, būsimi ketvirtokai, rankose spaudėme apvytusias gėles. Tokį mums skyrė darbą... Pirmokai deklamavo eiles, antrokai dainavo apie žibukles, ketvirtokai sutrypė keistą šokį.

Kai kalbos baigėsi, dovanojome tas gėles miestelio seniūnui, svečiams iš Vilniaus, savo mokytojams. Vieniems teko per daug, kiti negavo nieko.

Tada klausėmės pučiamujų orkestro. Jau įdomiau. Muzikantai vilkėjo dailius drabužius, bet man labiausiai patiko ne jie. Patiko ji – nedidelio ūgio moteris, grojanti fleita. Vienintelė moteris vyru būryje.

Gelių nebeturėjau. O gaila. Apsisukau ir nėriau palei žaliajį namą į pievas.

Kai grįžau su didžiule lubinų puokštė, neberadau nei moters su fleita, nei kitų muzikantų. Jie man mojavo pro autobuso langą, o autobusas nurūko Vilniaus link.

Fleitos melodija tebeskambėjo ausyse. Ar įsivaizduojate, kaip tai atrodė? Tuščia aikštė ir aš – vieniša, su puokšte, panašia į šluotą, besiklausanti muzikos, kuri jau seniai nutilusi.

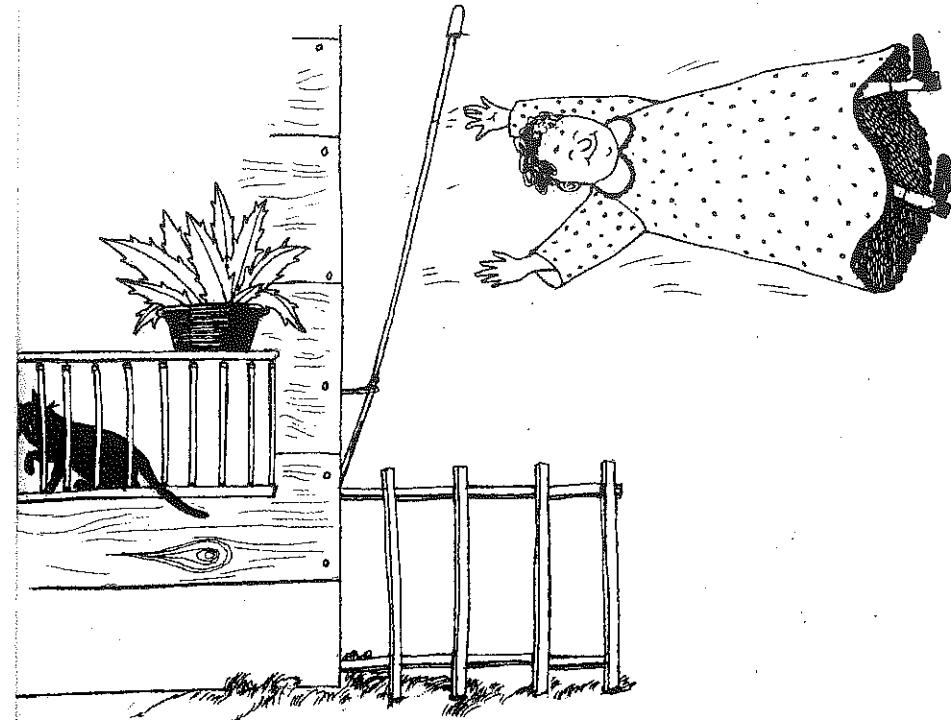
Tada pamačiau juos. Juodu lėtai ir ramiai įėjo per aikštę. Jis rankose laikė puodynę su išsikerojusiu augalu – alijošumi. Ji nėšėsi juodą katę.

Jei tiksliau, katės nereikėjo nešti glėbyje. Ji kuo ramiausiai tuppero moteriai ant peties, tik retsykiai reikliai apsidairydavo. Atrodė kaip šeimininkė, apžvelgianti aplinką: ar viskas tvarkinga?

Tvarkinga buvo ne viskas. Švelnus birželio vėjas pustė saldai- nių ir ledų popierėlius, rideno plastikinius gérimų butelius. Apsi- ginklavusi šluotomis ir kibirais, žaliojo namo tarpduryje pasirodė mūsų kaimynė – kiemsargė Elytė.

Pasirodė ir sustingo. Apstulbo, pamačiusi juos – visus keturis. Vyra, moterį, katę, alijošią.

Taip ir stovėjo tartum paminklas. Pajudėjo tik tada, kai jie priar- téjo prie durų. Vyriškis išsitraukė raktus. Pasisveikino. Elytė nušvito kaip saulė. Ir skubiai gržo atgal – į savo tviskantį, tvarkingiausią pa- saulyje butą antrame aukšte. Išniro po gero pusvalandžio – dar ryš- kiau pasidažiusi, į vešlius plaukus įsisegusi ryškią gėlę.

Antrame aukšte gyvename ir mudvi, mama ir aš. Abi turime po kambarį.

Mamos langas į aikštę. Mano – į krūmų tankmę, į upelį. Va- saros naktimis girdžiu varlių orkestrą. Norėčiau išmokti jų kal- bą. Bandau įsivaizduoti, kad groja varlės – kuo įvairiausiais ins- trumentais. „Tuoj, jau tuoj pasigirs fleita“, – kartais sakau pati sau. Ir užmiegų. Ir sapnuoju, kaip aš, pavirtusi varle, šokuoju per vesią rasotą žolę.

Pirmame aukšte, tiesiai po Elyte, gyveno smagi senučiukė. Grįzdama iš darželio, o vėliau – iš mokyklos, matydavau lange besišypsantį smulkų jos veidą. Nuo ryto iki vakaro ji stebėdavo aikštę. Pati nebeidavo niekur. Visko, ko tik reikia, jai parnešda- vo Elytė. Kartais parnešdavo gal net per daug. Ypač tą dieną, kai moka pensiją.